

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 14.2.2005
KOM(2005) 44 lopullinen

**KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN
KOMITEALLE**

naisten ja miesten tasa-arvosta, 2005

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Kehityssuuntaukset	3
2.1.	EU:n lainsäädäntö	3
2.2.	Sukupuolten väliset erot	4
2.3.	Maahanmuuttajanaiset ja -miehet	5
3.	Haasteet ja poliittiset suuntaviivat	6
3.1.	Naisten työmarkkina-aseman vahvistaminen	6
3.2.	Lasten ja muiden huollettavien hoitopalvelujen lisääminen	7
3.3.	Miehiin kohdistuva sukupuolten tasa-arvon edistäminen	7
3.4.	Sukupuolinäkökulman sisällyttäminen maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikkoihin	8
3.5.	Tasa-arvotilanteen kehittymisen seuranta	8
4.	Päätelmät	9
ANNEX		11

1. JOHDANTO

Toinen naisten ja miesten tasa-arvoa koskeva vuosikertomus, jota valtioiden ja hallitusten päämiehet pyysivät maaliskuussa 2003 kokoontuneessa kevään Eurooppa-neuvostossa, kattaa ensimmäisen kerran laajentuneen, 25 jäsenvaltion EU:n.

Uudella sopimuksella Euroopan perustuslaista vahvistetaan naisten ja miesten tasa-arvoa. Sukupuolten tasa-arvoa koskevien nykyisen sopimuksen määräysten lisäksi perustuslaissa määrätään nimenomaisesti, että tasa-arvo on yksi unionin arvoista ja että sitä olisi edistettävä unionin lisäksi myös yhteisön suhteissa muuhun maailmaan.

Väestölliset muutokset ovat laajentumisen jälkeenkin suuri haaste EU:lle, kun otetaan huomioon ikääntyvä väestö ja työssäkäyvien määrän supistuminen. Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyvät ongelmat, jotka johtuvat osittain lastenhoitomahdollisuuksien puutteesta ja liian jäykistä työehdoista, lykkäävät ensimmäisen lapsen hankkimista ja alentavat syntyvyyslukuja useimmissa jäsenvaltioissa. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että jäsenvaltioissa, jotka ovat toteuttaneet kattavia toimia sekä miesten että naisten työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi, syntyvyysluvut ja naisten työvoimaosuus ovat korkeampia.

Sukupuoliulottuvuuden sisällyttämisellä politiikkoihin edistetään yleisesti Lissabonin tavoitteiden saavuttamista. Uusia aloitteita tarvitaan työllisyyden parantamiseksi, jotta ikääntyvän väestön tuomasta haasteesta selviydytään. Tämä sisältää myös riittävien eläkkeiden turvaamisen naisille ja miehille. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti naisten työllistämismahdollisuuksien hyödyntämiseen kokonaisuudessaan sekä ikääntyneiden naisten ja maahanmuuttajanaisten, joiden työvoimaosuus on alhaisin, työmarkkinoille osallistumisen lisäämiseen.

Tässä kertomuksessa esitetään naisten ja miesten suhteellisen tilanteen kehityssuuntaukset koulutuksessa, työllisyydessä ja yhteiskunnallisessa elämässä. Kertomuksessa keskitytään maahanmuuttajanaisiin ja -miehiin sekä tarkastellaan haasteita naisten ja miesten tasa-arvon edistämisessä edelleen.

2. KEHITYSSUUNTAUKSET

2.1. EU:n lainsäädäntö

Yhteisön säännösten laajentamista työllisyyden ulkopuolelle voidaan pitää uusimpana saavutuksena. Neuvosto antoi joulukuussa 2004 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 13 artiklan nojalla direktiivin miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla¹. Direktiiviä sovelletaan yleisesti saatavilla oleviin tavaroihin ja palveluihin yksityis- ja perhe-elämän ulkopuolella. Direktiivissä vahvistetaan periaate, jonka mukaan sukupuoleen perustuvat vakuutusmatemaattiset tekijät olisi poistettava.

¹ Neuvoston direktiivi 2004/113/EY, annettu 13 päivänä joulukuuta 2004, miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla (EUVL L 373, 21.12.2004, s. 37).

Komissio on antanut myös uudelleenlaadintaehdotuksen², jolla pyritään selkeyttämään miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa yhdistämällä viisi nykyistä direktiiviä yhtenäiseksi tekstiksi. Neuvosto hyväksyi yleisen lähestymistavan joulukuussa 2004, ja Euroopan parlamentin lausunto on odotettavissa keväällä 2005.

Naisten ja miesten tasa-arvosta viime vuonna laaditussa kertomuksessa³ olleen pyynnön mukaisesti annettiin huhtikuussa 2004 direktiivi oleskeluluvasta, joka myönnetään kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja⁴. Direktiivissä kehoitetaan myöntämään oleskelulupia uhreille, jotka tekevät yhteistyötä ihmiskaupan tai laittoman maahantulon avustamisen torjumiseksi.

2.2. Sukupuolten väliset erot

Viime vuosien talouskasvun hidastumisesta ja työllisyyden vaatimattomasta kasvusta huolimatta myönteinen suuntaus jatkuu sukupuolten eriarvoisuuden kaventumisessa koulutuksen ja työllisyyden alalla 25 jäsenvaltion laajentuneessa EU:ssa. Naisten ja miesten palkkaero on kuitenkin pysynyt lähes muuttumattomana.

Naiset ovat edelleen miehiä koulutetumpia. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden naisten osuus kasvoi 58 prosenttiin vuonna 2003, mikä johtuu koulutuksen korkeammasta tasosta uusissa jäsenvaltioissa⁵. Tohtorintutkinnon suorittaneista on naisia 41 prosenttia.

Sukupuolten välinen ero työllisyydessä väheni 25 jäsenvaltion EU:ssa 0,5 prosenttiyksikköä 15,8 prosenttiin vuosina 2002 ja 2003. Naisten työllisyysasteen ollessa 55,1 prosenttia sitä koskeva välitavoite (57 prosenttia vuonna 2005) voidaan vielä saavuttaa. Naisten työllisyysaste kohosi edelleen kaikissa ikäryhmissä lukuun ottamatta nuoria, 15–24-vuotiaita naisia. Työllisyysaste nousi etenkin ikääntyneiden naisten osalta (1,5 prosenttiyksiköllä 30,7 prosenttiin vuonna 2003)⁶. Siitä huolimatta työllisyysasteen ero on yhä suurin ikääntyneiden naisten ja ikääntyneiden miesten välillä (19,6 prosenttiyksikköä).

Osa-aikaisen työllisyyden osuus on keskimäärin 30,4 prosenttia naisilla ja vain 6,6 prosenttia miehillä, ja ero on kasvanut hieman vuodesta 1998. Tämä on yksi sukupuolten palkkaeroa selittävä tekijä monien joukossa. Osa-aikatyön osuus uusissa jäsenvaltioissa on huomattavasti alhaisempi, mikä johtuu osittain työmarkkinoiden jäykkyydestä ja osittain alemmasta palkkatasosta. Näiden syiden vuoksi mahdollisuus työskennellä osa-aikaisesti on pienempi.

Työttömyys on lisääntynyt hieman vuonna 2004, mutta sukupuolten välinen ero on yhä huomattava, sillä se on säilynyt samana kuin vuonna 2003 (1,7 prosenttiyksikköä). Naisten työttömyysaste on 10 prosenttia ja miesten 8,3 prosenttia.

Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen on yhä haaste sekä naisille että miehille. Naisten, joilla on pieniä lapsia, työllisyysaste on edelleen 13,6 prosenttiyksikköä alempi kuin lapsettomien naisten, kun taas sellaisten miesten, joilla on pieniä lapsia, työllisyysaste on

² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi miesten ja naisten yhdenvertaisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa (2004/0084/COD).

³ KOM(2004) 115 lopullinen.

⁴ Neuvoston direktiivi 2004/81/EY, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, oleskeluluvasta, joka myönnetään yhteistyötä toimivaltaisten viranomaisten kanssa tekeville kolmansien maiden kansalaisille, jotka ovat ihmiskaupan uhreja tai jotka ovat joutuneet laittomassa maahantulossa avustamisen kohteiksi (EUVL L 261, 6.8.2004, s. 19).

⁵ Eurostat, UOE-kysely 2003.

⁶ Eurostat, työvoimatutkimus 2003.

10 prosenttiyksikköä korkeampi kuin lapsettomien miesten⁷. Tämä johtuu lasten hoitopaikkojen vähyydestä ja perhemallien sukupuoleen liittyvistä stereotypioista. Naiset tekevät suurimman osan kotitöistä, jolloin heillä on vähemmän aikaa palkkatyöhön. Miehet tekevät alle 40 prosenttia kaikista kotitöistä ja 25–35 prosenttia lastenhoitotöistä perheissä, joissa on 6-vuotiaita tai pienempiä lapsia⁸.

Sukupuolten palkkaero ei ole juuri pienentynyt, ja se on säilynyt 15 jäsenvaltion EU:ssa noin 16 prosentissa⁹. Arvioitu luku 25 jäsenvaltion EU:ssa on hieman alempi eli 15 prosenttia, kun palkkaero uusissa jäsenvaltioissa on otettu huomioon. Työmarkkinoiden eriytymisessä sukupuolen mukaan ei ole tapahtunut juuri mitään muutosta: sekä ammattialojen eriytyminen¹⁰ (17,5 prosenttia) että toimialojen eriytyminen¹¹ (25,2 prosenttia) on edelleen korkea. Johtotehtävissä työskentelevistä 31 prosenttia oli naisia vuonna 2003, kun tämä määrä oli 30 prosenttia vuonna 2002.

Sukupuolten väliset erot vaikuttavat köyhyysriskin osalta vähäisiltä. Vanhuusiän köyhyysriski on kuitenkin edelleen suurempi naisilla kuin miehillä¹². Lisäksi yksinhuoltajat, jotka ovat useimmiten naisia, kärsivät yleensä kumuloituvista vaikeuksista, ja he ovat erityisessä vaarassa syrjäytyä sosiaalisesti.

Eläkejärjestelmien välillä on suuria eroja EU:ssa. Useimmissa maissa eläkejärjestelmä on suunniteltu korvaamaan työtulot elinaikaisten maksujen pohjalta. Eläke-etuuksia ei siis niinkään suoriteta kaikille ikääntyneille ihmisille heidän asuinpaikkansa perusteella. Naisten eläkeoikeudet ovat huomattavasti vähäisemmät kuin miesten, mikä johtuu heidän vähäisemmästä osallistumisestaan työmarkkinoille. Järjestelmiä ollaan kuitenkin mukauttamassa joissain maissa siten, että eläkettä myönnetään lasten, vanhusten tai vammaisten hoitoon käytetyiltä ajanjaksoilta.

ESR:n väliarviointi 15 jäsenvaltion EU:ssa osoittaa, että naiset ovat hyötynneet kaikista työmarkkinatoimenpiteistä. Näihin sisältyvät myös erityistoimenpiteet tehokkaiden lastenhoitostrategioiden kehittämiseksi ja tukemiseksi, joustavammat koulutuksen organisointimahdollisuudet sekä naisille suunnatut erityistoimet.

2.3. Maahanmuuttajanaiset ja -miehet

Maahanmuuton osuus 15 jäsenvaltion EU:n kokonaisväestönkasvusta oli 80 prosenttia vuonna 2003. Maahanmuuttoa ovat viimeaikoina hallinneet perheiden yhdistäminen ja turvapaikanhakijat useimmissa jäsenvaltioissa.

Muiden kuin EU:n kansalaisten osuus 15 jäsenvaltion EU:n kokonaistyöllisyydestä oli noin 4 prosenttia vuonna 2003¹³. Muiden kuin EU:n kansalaisten työllisyysaste oli keskimäärin paljon alempi kuin EU-kansalaisten, ja tämä ero oli huomattavampi naisten osalta (16,9 prosenttiyksikköä alempi kuin EU-kansalaisten) kuin miesten osalta (11,0 prosenttiyksikköä alempi kuin EU-kansalaisten). Ero on säilynyt lähes

⁷ Eurostat, työvoimatutkimus 2003.

⁸ How Europeans spend their time, Eurostat, 1998–2002.

⁹ Eurostatin arvio 2003.

¹⁰ Ammattialojen eriytyminen sukupuolen mukaan naisten ja miesten keskimääräisenä osuutena työllisistä kussakin ammatissa; erot lasketaan yhteen, jotta saadaan sukupuolten epätasapainoa kuvaava kokonaisarvo osuutena kokonaistyöllisyydestä (ISCO-luokitus).

¹¹ Toimialojen eriytyminen sukupuolen mukaan naisten ja miesten keskimääräisenä osuutena työllisistä kullakin toimialalla; erot lasketaan yhteen, jotta saadaan sukupuolten epätasapainoa kuvaava kokonaisarvo osuutena kokonaistyöllisyydestä (NACE-luokitus).

¹² Eurostat, yhteisön kotitaloustiedustelu ECHP, 2001.

¹³ Eurostat, työvoimatutkimus 2003.

muuttumattomana koulutettujen miesten osalta (13,0 prosenttiyksikköä), kun taas korkeasti koulutettujen maahanmuuttajanaisten ja naispuolisten EU-kansalaisten välinen ero kasvoi 23,2 prosenttiyksikköön. Tämä osoittaa, että maahanmuuttajanaiset ovat jäljessä työmarkkinoille integroitumisessa. Se kuvastaa myös sitä tosiseikkaa, että EU ei hyödynnä täysin koulutettujen maahanmuuttajanaisten työllistämismahdollisuuksia.

Muiden kuin EU:n kansalaisten työttömyysaste oli yli kaksinkertainen verrattuna EU-kansalaisiin. Maahanmuuttajamiesten ja -naisten työttömyysasteet ovat samankaltaiset lukuun ottamatta korkeasti koulutettuja, joiden osalta naiset ovat useammin työttöminä kuin miehet¹⁴. Maahanmuuttajanaiset työskentelevät pääasiassa matalapalkka-aloilla ja -ammateissa. Käytävissä olevat palkkatiedot osoittavat, että maahanmuuttajanaiset ovat erityisen huonossa asemassa. Kun naisten palkka oli EU:ssa keskimäärin 16 prosenttia alempi kuin miesten vuonna 2000, maahanmuuttajanaiset (muut kuin EU-kansalaiset) ansaitsivat 10 prosenttia vähemmän kuin naispuoliset EU-kansalaiset. Miesten osalta palkkaero EU-kansalaisten ja muiden kuin EU-kansalaisten välillä oli 4 prosenttia.

Maahanmuuttajien työllisyysaste vaihtelee heidän kotimaansa mukaan¹⁵. Muista teollisuusmaista kotoisin olevien ulkomaalaisten työllisyysaste on samankaltainen tai korkeampi kuin keskimäärin EU:ssa, ja heidän työttömyysasteensa on EU:n keskiarvoa alempi. Muualta maailmasta kotoisin olevien maahanmuuttajien työllisyysasteet ovat taas huomattavasti alempia ja työttömyysasteet huomattavasti korkeampia kuin keskimäärin EU:ssa. Työllisyysasteiden erot ovat suurimpia naisilla.

3. HAASTEET JA POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

Kevään 2004 Eurooppa-neuvosto totesi, että tasa-arvopolitiikoilla edistetään sekä sosiaalista yhteenkuuluvuutta että taloudellista kasvua. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on suunnattu tähän asti lähinnä naisiin. Naisten hyväksi tapahtuvat muutokset koskevat kuitenkin myös miehiä, sillä sukupuolten tasa-arvossa on kyse yhtäläisille oikeuksille, vastuille ja mahdollisuuksille kaikilla elämänaloilla perustuvasta naisten ja miesten välisestä suhteesta.

Ikääntyvän väestön tuomasta haasteesta selviytymiseksi EU:n on aktivoitava ihmisiä osallistumaan työmarkkinoille ja kehitettävä politiikkoja, joilla edistetään edelleen naisten työllisyyttä kaikissa ikäryhmissä ja erityisesti ikääntyvien osalta, sekä hyödynnettävä täysin maahanmuuttajanaisten työllistämismahdollisuudet. Sukupuolten palkkaero on myös poistettava, ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista on helpotettava sekä naisten että miesten hyväksi.

3.1. Naisten työmarkkina-aseman vahvistaminen

Naisten työmarkkina-aseman vahvistaminen, kestävän sosiaalisen suojelun järjestelmän varmistaminen ja osallistuvuutta edistävän yhteiskunnan kehittäminen ovat edelleen keskeisiä tekijöitä Lissabonissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa.

- Jäsenvaltioiden olisi ryhdyttävä tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin ikääntyneiden naisten ja ikääntyneiden miesten työllisyysasteissa olevan suuren eron pienentämiseksi, jotta tavoite ikääntyneiden työntekijöiden 50 prosentin työllisyysasteesta voidaan saavuttaa vuoteen 2010 mennessä.

¹⁴ Euroopan työllisyys, EY, 2003.

¹⁵ Euroopan työllisyys, EY, 2004.

- Jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten olisi puututtava itsepintaisesti esiintyvään sukupuolten suureen palkkaeroon ja työmarkkinoiden eriytymiseen sukupuolen mukaan.
- Jäsenvaltioiden olisi varmistettava työmarkkinoilla yhtäläiset mahdollisuudet hoitovastuussa oleville naisille ja miehille siten, että heille tarjotaan mahdollisuudet tehdä halutessaan kokoaikatyötä ja palata siihen osa-aikatyöjakson jälkeen.
- Jäsenvaltioiden olisi jatkettava ponnistelujaan niiden sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistamiseksi, jotka ne esittivät vuoden 2002 kansallisissa raporteissaan eläkejärjestelmistä. Eläkejärjestelmät ja muut sosiaalietuudet olisi mukautettava yhteiskuntaan, jossa naiset työllistyvät samassa määrin kuin miehet, jossa heillä on miesten kanssa samat etenemismahdollisuudet uralla ja jossa miehet voivat ottaa samalla tavoin tehtäväkseen koti- ja hoitotyöt.
- Jäsenvaltioiden olisi poistettava naisten työmarkkinoille osallistumisen kannattavuutta heikentävät taloudelliset ja muut tekijät sekä pitkiä urakatkoksia aiheuttavat seikat, jotka vaikuttavat kielteisesti eläkkeiden suuruuteen ja eläkeoikeuksiin. Nämä toimenpiteet sisältävät erityisesti verotuksen ja etuusjärjestelmien yksilöllistämisen sekä edullisten lastenhoitopalvelujen järjestämisen.
- Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että rakennerahastoista ja erityisesti Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavilla toimenpiteillä ja toimilla pyritään torjumaan sukupuoleen liittyviä stereotyyppioita koulutuksessa ja työmarkkinoilla sekä pienentämään sukupuolten palkkaeroa.

3.2. Lasten ja muiden huollettavien hoitopalvelujen lisääminen

Väestön ikääntyminen edellyttää sosiaalipolitiikkojen mukauttamista rahoituksellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Riittävien hoitopalvelujen järjestäminen on edelleen perusedellytys sille, että naiset voivat osallistua työmarkkinoille kaikissa elämänvaiheissaan.

- Jäsenvaltioiden olisi lisättävä korkeatasoisia, edullisia ja kattavia lastenhoitopalveluja erityisesti 0–3-vuotiaille lapsille Barcelonassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.
- Väestön ikääntyessä tarvitaan jäsenvaltioiden tasolla kiireellisiä toimia ja sitoumuksia tarkoituksenmukaisten hoitomahdollisuuksien varmistamiseksi muille huollettaville kuin lapsille, jotta vältetään erityisesti naispuolisten työntekijöiden jättäytyminen pois työmarkkinoilta.
- Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä kokonaisuudessaan rakennerahastojen, erityisesti ESR:n ja EAKR:n, tarjoamat rahoitusmahdollisuudet hoitopalvelujen lisäämiseksi.

3.3. Miehiin kohdistuva sukupuolten tasa-arvon edistäminen

Naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen edellyttää muutoksia, jotka koskevat sekä miehiä että naisia. Siksi on tärkeää, että miehet ja naiset osallistuvat aktiivisesti sukupuolten tasa-arvon saavuttamista koskevien uusien strategioiden kehittämiseen.

- Työmarkkinaosapuolet ovat ratkaisevassa asemassa joustavien työjärjestelyjen kehittämisessä siten, että työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista helpotetaan sekä miesten että naisten hyväksi. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä miehiin kohdistettaviin toimiin, joilla edistetään työpaikkakulttuurin muutosta sukupuolten tasa-arvon toteuttamiseksi.

- Jäsenvaltioiden olisi edistettävä tarkoituksenmukaisia vanhempainlomajärjestelyjä, jotka jakaantuvat molempien vanhempien kesken. Taloudellisten ja muiden kannustimien kehittäminen on erityisen tärkeää, jotta miehet voisivat jäädä töistä vanhempainlomalle.
- Jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten olisi ryhdyttävä tiedotustoimiin, joilla kannustetaan miehiä jakamaan vastuu lasten ja muiden huollettavien hoidosta.

3.4. Sukupuolinäkökulman sisällyttäminen maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikkoihin

Maahanmuuttajien tehokas ja vastuullinen integroiminen työmarkkinoihin ja yhteiskuntaan on yksi keskeisistä tekijöistä Lissabonissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Kotouttamispolitiikoista puuttuu usein sukupuolinäkökulma, mikä vaikeuttaa maahanmuuttajanaisten työllistämismahdollisuuksien täyttä hyödyntämistä.

- Saattaessaan oikeudesta perheenyhdistämiseen annetun direktiivin¹⁶ osaksi kansallista lainsäädäntöä jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että työmarkkinoille pääsyn rajoitukset ovat mahdollisimman vähäiset ja etteivät ne vaaranna maahanmuuttajanaisten kotouttamista.
- Maahanmuuttajanaisten ja -miesten erilaiset tilanteet ja olosuhteet olisi otettava huomioon kotouttamispolitiikkojen kehittämisessä.
- Erityistä huomiota on kiinnitettävä kaksoissyrjintään, josta maahanmuuttajanaiset usein kärsivät toisaalta sukupuolensa ja toisaalta rotunsa takia erityisesti työmarkkinoilla.
- Naisten ja miesten rooleja koskevat kulttuuriset käytännöt ja odotukset sekä vastaanottavissa maissa että maahanmuuttajien kotimaassa olisi otettava huomioon, jotta maahanmuuttajien, erityisesti maahanmuuttajanaisten, kotoutuminen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen elämään onnistuisi.
- Yhteisön rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen kokonaisuudessaan, erityisesti koulutusta, työllisyyttä sekä sosiaalisen syrjäytymisen ja syrjinnän torjuntaa koskevista yhteisön toimintaohjelmista, EQUAL-aloitteesta, Euroopan pakolaisrahastosta ja uusista INTI-valmistelutoimista, on tärkeää sukupuolinäkökulman edistämiseksi maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikoissa.

3.5. Tasa-arvotilanteen kehittymisen seuranta

Beijingin toimintaohjelman kymmenes vuosipäivä vuonna 2005 tarjoaa EU:lle mahdollisuuden vahvistaa Beijingissä vuonna 1995 pidetyssä neljännessä naisasioita käsitelleessä maailmankonferenssissa annettuun julistukseen ja toimintaohjelmaan sisältyvät sitoumukset sekä raportoida sukupuolten tasa-arvon kehittymistä koskevista saavutuksista vuodesta 1995 jälkeen¹⁷. Arviointi perustuu keskeisille indikaattoreille, jotka on kehitetty osittain Beijingin toimintaohjelman vuosittaisten tarkistusten puitteissa neuvostossa ja

¹⁶ Neuvoston direktiivi 2003/86/EY, annettu 22 päivänä syyskuuta 2003, oikeudesta perheenyhdistämiseen (EUVL L 251, 3.10.2003, s. 12).

¹⁷ Beijing + 10 – Progress made within the European Union, puheenjohtajavaltio Luxemburgin selvitys, 2005.

osittain komissiossa. Keskeiset indikaattorit ovat myös perusta tämän kertomuksen liitteessä esitetylle kehityksen vuosittaiselle seurannalle.

Komission tulevalla ehdotuksella¹⁸ Euroopan tasa-arvoinstituutin perustamisesta vahvistetaan saavutusten seurantamahdollisuuksia.

Jäsenvaltioiden, komission ja ministerineuvoston on voimistettava pyrkimyksiään

- kehittämällä edelleen sukupuolinäkökohtia koskevia tilastoja ja indikaattoreita politiikan aloilla, joilla kyseisiä tietoja ei ole käytettävissä
- kiinnittämällä erityistä huomiota sukupuolen mukaan jaotellun tiedon lisäämiseen maahanmuutosta ja kotoutumisesta
- varmistamalla sukupuolinäkökohdan sisällyttämisen politiikan analyyseihin muun muassa sukupuolen mukaan jaoteltua tietoa hyödyntämällä.

4. PÄÄTELMÄT

Eurooppa-neuvostoa pyydetään – tämän naisten ja miesten tasa-arvoa koskevan kertomuksen perusteella – kehottamaan jäsenvaltioita tehostamaan pyrkimyksiään sisällyttää sukupuoliulottuvuus kaikkiin politiikan aloihin sukupuolten tasa-arvon saavuttamiseksi. Erityishuomiota olisi kiinnitettävä seuraaviin seikkoihin:

- vahvistetaan sukupuolten tasa-arvosta vastaavia kansallisia koneistoja
- varmistetaan miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa annetun direktiivin¹⁹, joka on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä lokakuuhun 2005 mennessä, oikea ja nopea soveltaminen
- jatketaan yhteistyötä työmarkkinaosapuolten kanssa, jotta vältetään sukupuolten mukainen eriytyminen työmarkkinoilla ja pienennetään sukupuolten palkkaeroa erityisesti maahanmuuttajanaisten osalta
- lisätään naisten osallistumista työmarkkinoille; tällä ei vahvisteta ainoastaan eläkejärjestelmien rahoituksen kestävyyttä vaan myös tarjotaan naisille mahdollisuus taloudelliseen riippumattomuuteen ja parempien eläkkeiden ansaitsemiseen
- edistetään maahanmuuttajanaisten työllisyyttä ja tunnustetaan heidän tärkeä roolinsa kotoutumisprosessissa
- turvataan maahanmuuttajanaisten perusoikeudet ja kunnioitetaan näitä oikeuksia sekä lisätään ponnisteluja sen erityisen väkivallan torjumiseksi, jonka uhriksi naiset joutuvat

¹⁸ Komission tarkoituksena on antaa ehdotus keväällä 2005.

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/73/EY, annettu 23 päivänä syyskuuta 2002, miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY muuttamisesta (EYVL L 269, 5.10.2002, s. 15).

- tutkitaan huolellisesti, kuinka hyvin eläkejärjestelmissä otetaan huomioon sekä naisten että miesten tarpeet, ja raportoidaan tulokset seuraavalla kansallisia eläkestrategioita koskevalla raportointikierröksellä heinäkuussa 2005
- lisätään lasten ja muiden huollettavien hoitopalvelujen tarjontaa sekä vahvistetaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisstrategioita ottaen miehet yhtä laajalti mukaan kuin naiset
- hyödynnetään kokonaisuudessaan rakennerahastoista, erityisesti ESR:sta, saatava tuki naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi sekä varmistetaan, että sukupuolten tasa-arvo sisällytetään täysin rakennerahastojen toimenpideohjelmiin ja että sitä edistetään ohjelmien toteuttamisen eri vaiheissa
- kehitetään edelleen keskeisiä indikaattoreita naisten ja miesten tasa-arvon kehittymisen seurannassa mukaan luettuna Beijingin toimintaohjelman täytäntöönpano; laaditaan tätä varten säännöllisesti riittäviä, johdonmukaisia ja vertailukelpoisia tilastoja, jotka on jaoteltu sukupuolen mukaan.

ANNEX

The statistical annex gives a simple, though comprehensive, overview of the situation of women and men, its evolution over time, and remaining gender gaps in the European Union.

Given the importance of a broad approach to gender equality, indicators have been chosen according to two main criteria: their relevance in covering aspects of the lives of women and men, and the availability of comparable, and reliable data. Some indicators have been developed in the framework of the annual review of the Beijing Platform for Action in the Council and others by the Commission for monitoring progress in different policy areas, such as employment, social inclusion, education and research. The proposed data provide information on the following dimensions: paid work, income and pay, decision-making power, knowledge and time. Data on healthy life years at birth and the average age of women at birth of first child is also included.

Paid work

Paid work is a precondition of economic independence during the active ages as well as a basis for pension in older ages. It is measured by the employment and unemployment rates, and the share of part-time work. At present (2003), there is an employment gender gap of 15.8 % in the EU, while the unemployment gender gap (2004) is equal to 1.7 %. Women form the majority of those working part-time. The share of women employees working part-time was 30.5 % in the EU in 2004. The corresponding figure for men was 6.6 %.

Income and pay

In 2003, in the European Union the estimated gender pay gap was 15%. The risk of poverty was higher for women compared to men in 17 of the Member States.

Decision-making

Balanced participation in decision-making is looked at in the political and economic fields. 23 % of parliamentary seats in the EU are currently occupied by women. Some Member States experienced a substantial increase of the number of women in the parliament since 2003 while others saw a slight decrease. The percentage of women in managerial positions in the EU has increased by 1 percentage point since 2002, to reach 31 % in 2003. Very few women (all MS except 4 do not reach 15 % women) are members of the daily executive boards in top 50 companies.

Knowledge

The development towards a knowledge based society makes high demands on the educational level of the labour force. Women present higher educational attainment than men: the gap between women and men aged 20-24 attaining secondary educational level is 5 percentage points in the EU 2004. Traditional patterns remain in the research field where men represented 86% of academic staff who are full professors (or equivalent) in the EU in 2002. More women than men participate in adult education and training (life-long learning) in 21 Member States.

Working Time

The gap between average hours worked by women and men with children shows that women with children work 11 hours per week less than men with children in the EU in 2003.

Healthy life years

Women are expected to live longer in absence of limitations in functioning/disability than men in most Member States (except in Germany, Sweden, Denmark, UK, the Netherlands and Finland).

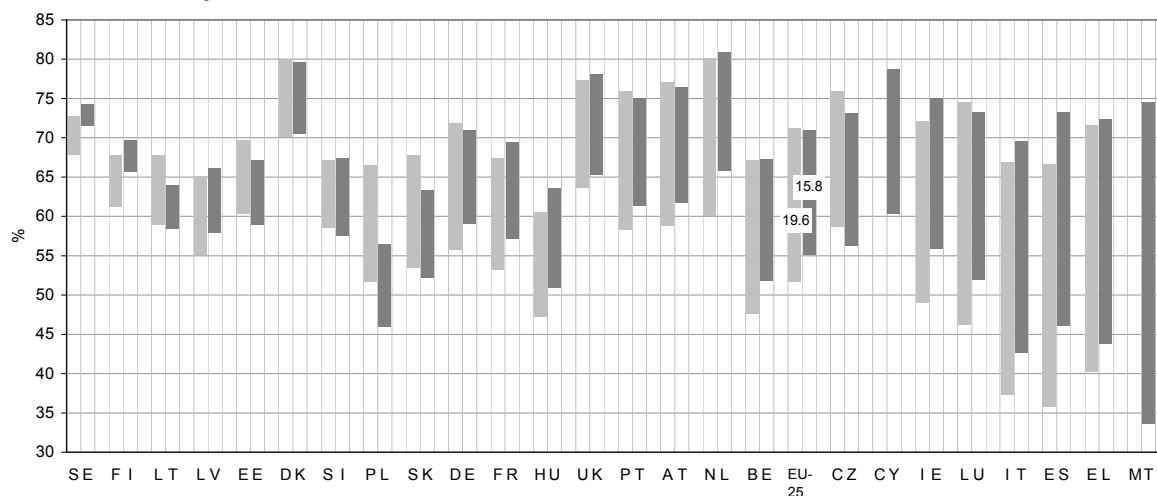
The average age of women at birth of first child

The average age of women at birth of first child has increased by at least 0.5 years in 14 Member States during the last few years.

Absolute gender gap in employment rates (women and men aged 15 - 64) in EU Member States - 1998 and 2003

(Difference between women's and men's employment rates)

Left bar: 1998 Right bar: 2003

Source: Eurostat, Labour Force Survey (LFS).

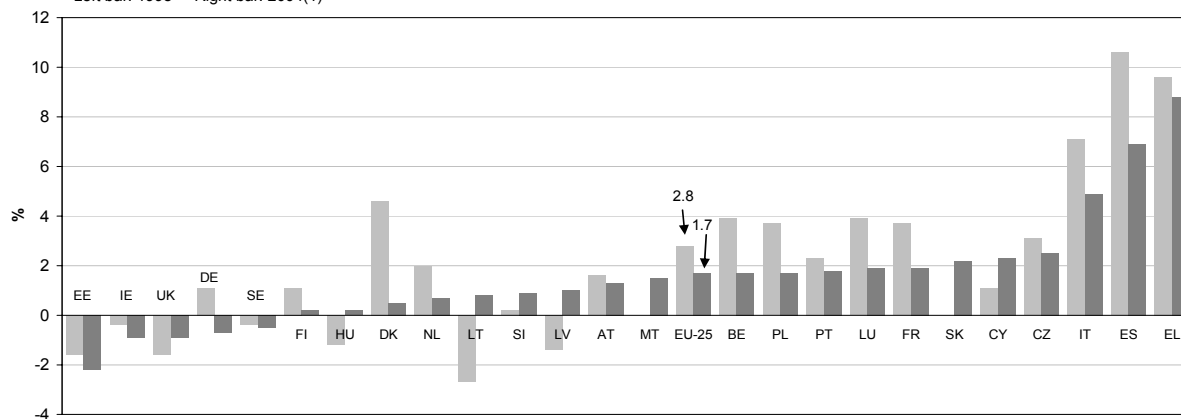
NB: Top value of a bar is men's employment rate and bottom value is women's employment rate.

Data are not available 1998 for CY, MT. EU-25 is estimated without missing countries.

Absolute gender gap in unemployment rates (women and men aged 15 years and over) in EU Member States - 1998 and 2004

(Difference between women's and men's unemployment rates)

Left bar: 1998 Right bar: 2004(1)

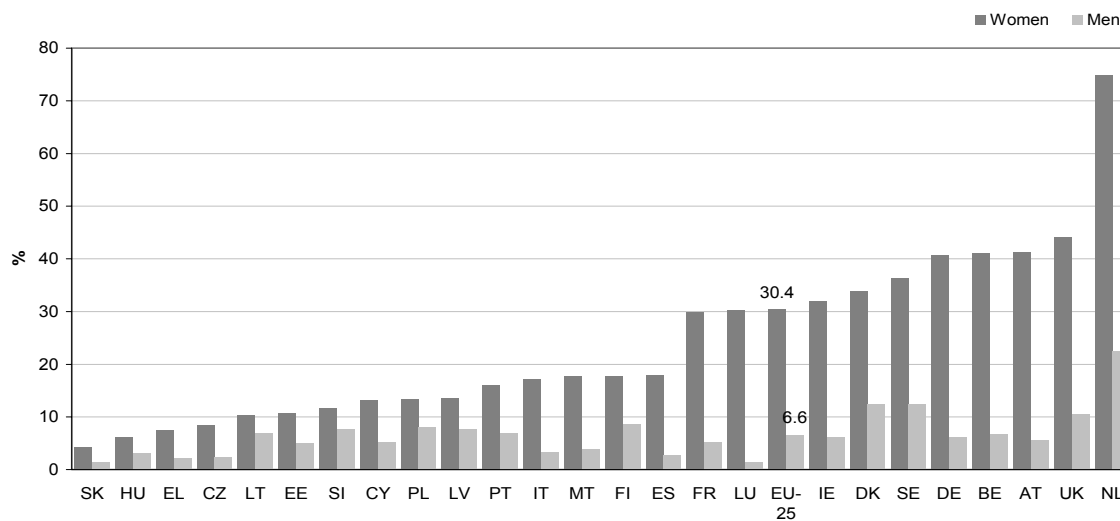

Source: Eurostat.

NB: A positive gap indicates higher unemployment rates for women in comparison with men, while the opposite is true for a negative gap.

(1) Exceptions to the reference year: EL and IT: 2003. Data are not available 1998 for CY, MT, SK. EU-25 is estimated without missing countries.

Share of part-time employees among women and men employees, in EU Member States - 2004

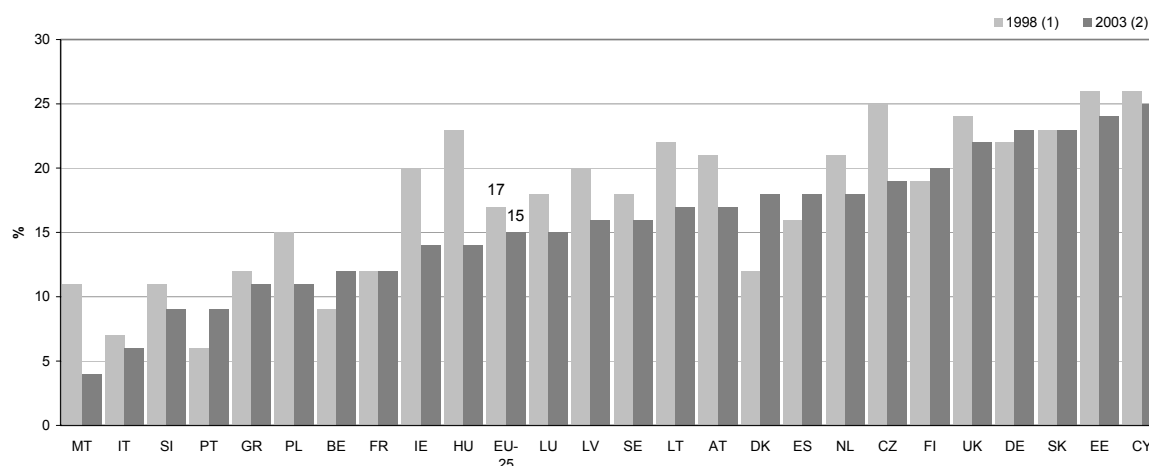
Source: Eurostat, Labour Force Survey (LFS), Spring results.

NB: Exceptions to the reference year: DE, EL, IT, LU and EU-25: 2003.

LU: annual average instead of spring result.

Pay gap between women and men in unadjusted form in EU Member States - 1998 and 2003

(Difference between men's and women's average gross hourly earnings as a percentage of men's average gross hourly earnings)

Source: Eurostat. Administrative data are used for LU. All other sources are national surveys except as follows:

2003: Statistics on Income and Living Conditions (EU-SIC) for EL, IE and AT. The results for the first year of this new EU survey are provisional and subject to further quality assessment. They should therefore be interpreted with caution.

2002 :European Community Household Panel (ECHP) for EL

2001 and before: European Community Household Panel (ECHP) for BE, DE, IT, DK, IE, UK, EL, ES, PT, AT and FI.

NB: EU-25 estimates are population-weighted averages of the latest available national values adjusted where possible, to take into account a change in the data source.

Exceptions to the reference years: (1) 1999 for PLand SK; 2000 for MT. (2) 2001 for BE and IT; 2002 for SI and FI.

DK - A change of data source from 2002 is estimated to have increased the gender pay gap value by 4 percentagepoints.

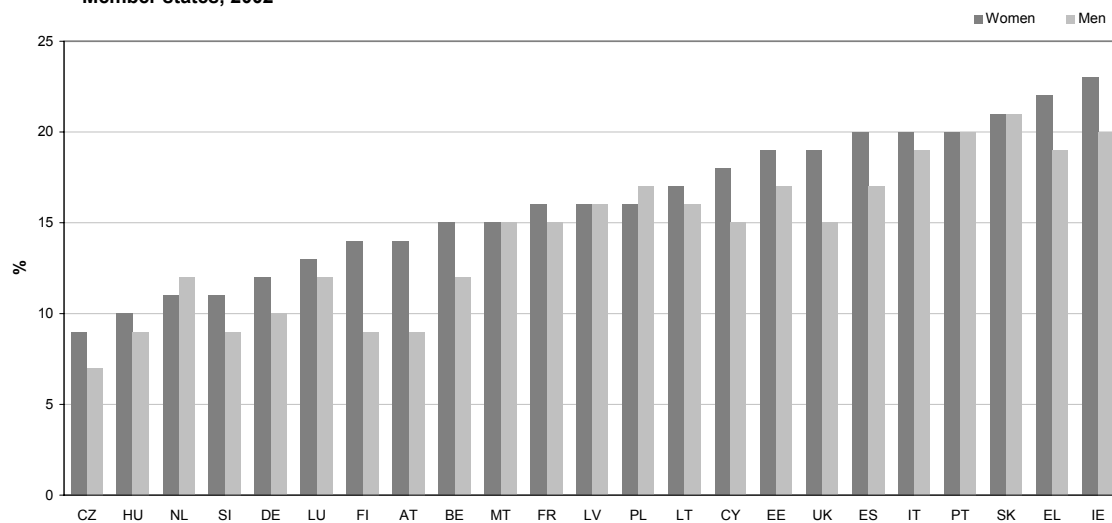
DE - From 2002 national earnings surveys and the German Socio-Economic Panel have been used. This is estimated to have increased the gender pay gap value by 1 percentagepoint.

ES - From 2002 data from tax returns and the labour force survey have been used. This is estimated to have increased the gender pay gap value by 3 percentagepoints.

FI - A change of data source from 2002 is estimated to have increased the gender pay gap value by 4 percentagepoints.

UK - A change of data source from 2002 is estimated to have increased the gender pay gap value by 2 percentagepoints.

At-risk-of-poverty rate after social transfers¹ for women and men aged 16 years and over in EU Member states, 2002²

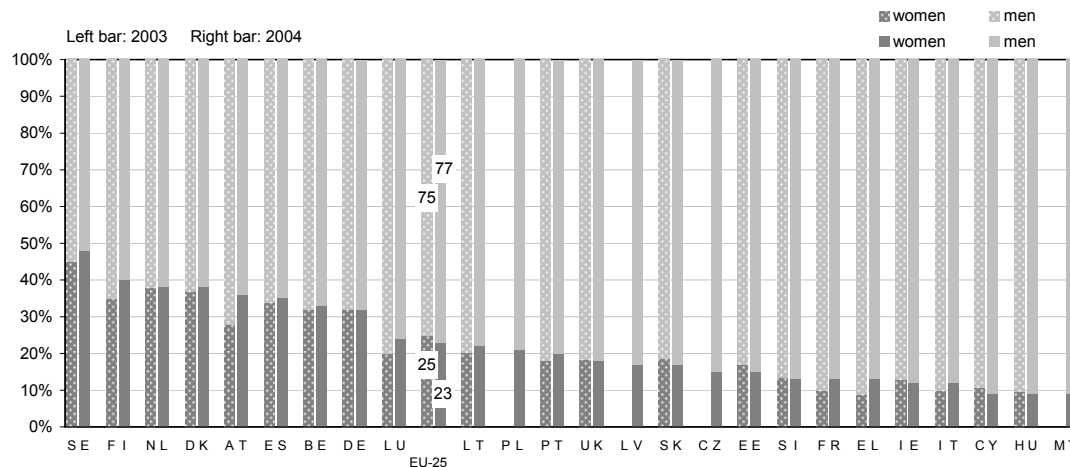
Source: Eurostat, National sources.

NB: 1) At-risk-of-poverty rate after social transfers - The share of persons with an equivalised disposable income below the risk-of-poverty threshold, which is 60% of the national median equivalised disposable income (after social transfers). Gender breakdown is based on assumption of equal sharing of resources within household. 2) Exceptions to the reference year: CY: 1997; MT: 2000; BE, DE, EL, ES, FR, IE, IT, LU, NL and PT: 2001; CZ and SK: 2003.

BE, DE, EL, ES, FR, IE, IT, LU, NL and PT have used a different methodology for the calculation of the At-risk-of-poverty and results are not comparable with other countries. However comparisons between women and men within MS are still valid and it is not likely that the ranking of the countries would differ much by using the same methodology as the rest.

Data are not available for DK and SE.

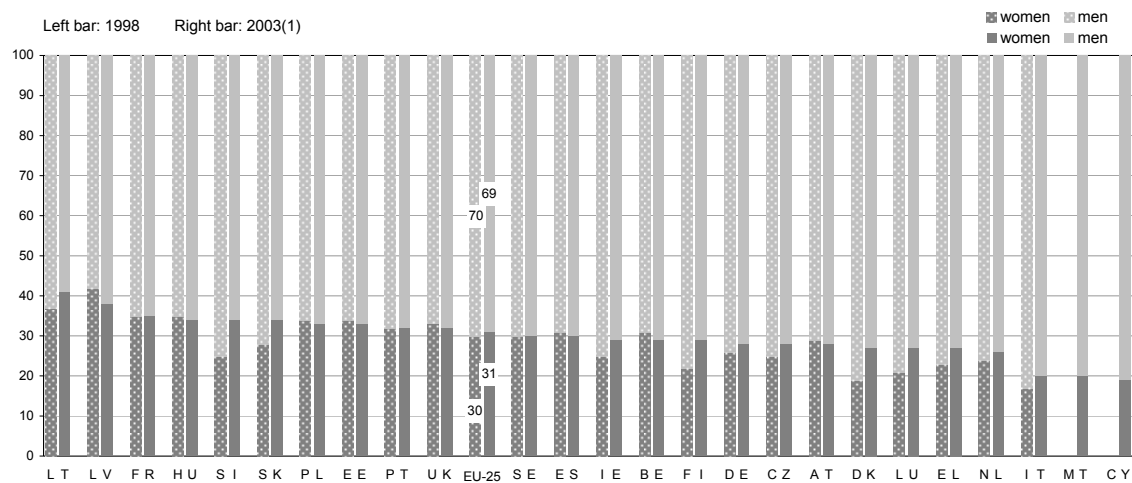
Members of single/lower houses of national parliaments in EU Member States - sex distribution 2003 and 2004

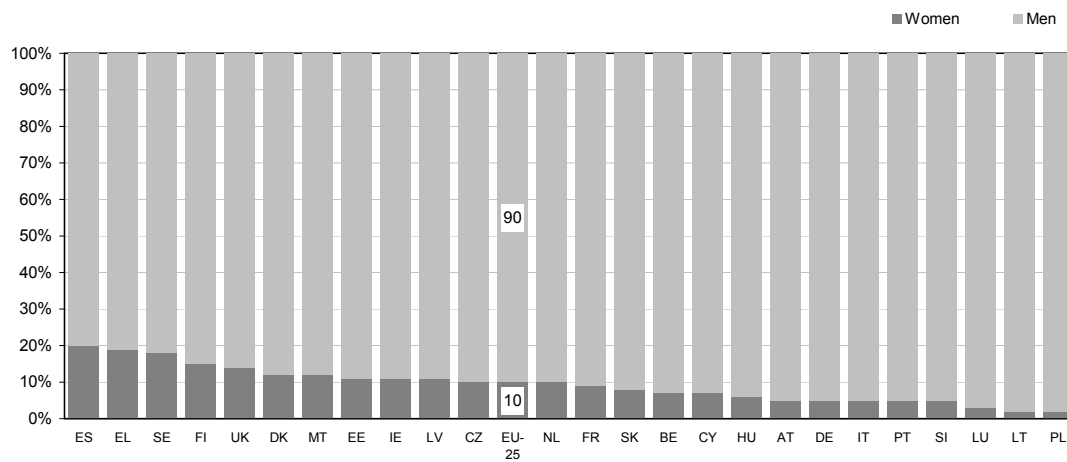
Source: European Commission, Employment, Social affairs and Equal opportunities DG, Database on Women and Men in Decisionmaking

NB: The indicator has been developed within the framework of the follow-up of the Beijing Platform for Action in the EU Council of Ministers. Data for 2003 are not available for CZ, LV, PL and MT. EU-25 is the average of national values estimated without missing countries.

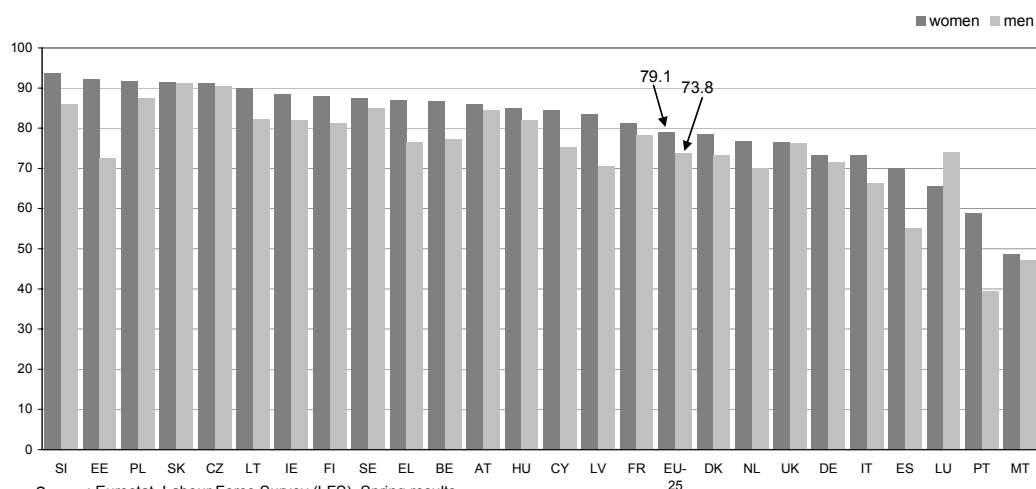
Managers in EU Member States - Sex distribution 1998 and 2003

Members of the daily executive bodies in top 50 publicly quoted companies - Sex distribution 2004

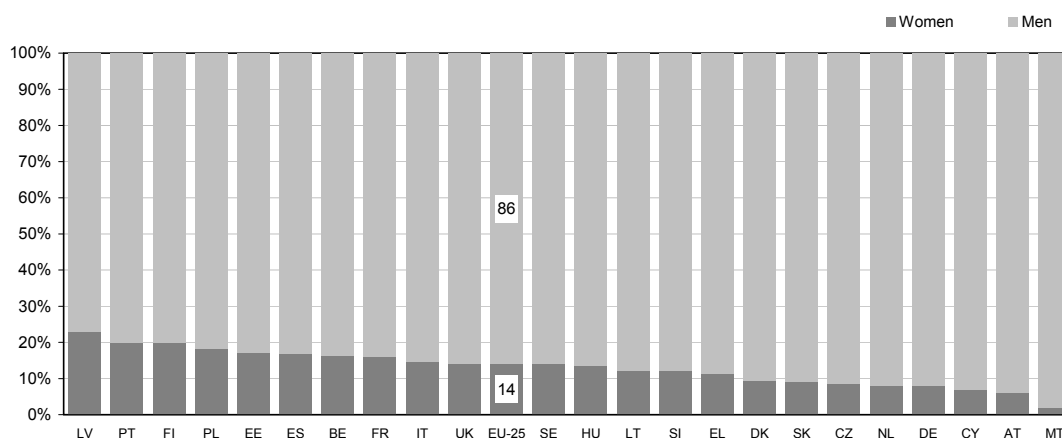

Educational attainment (at least upper secondary school) of women and men aged 20 - 24, in EU Member States - 2004

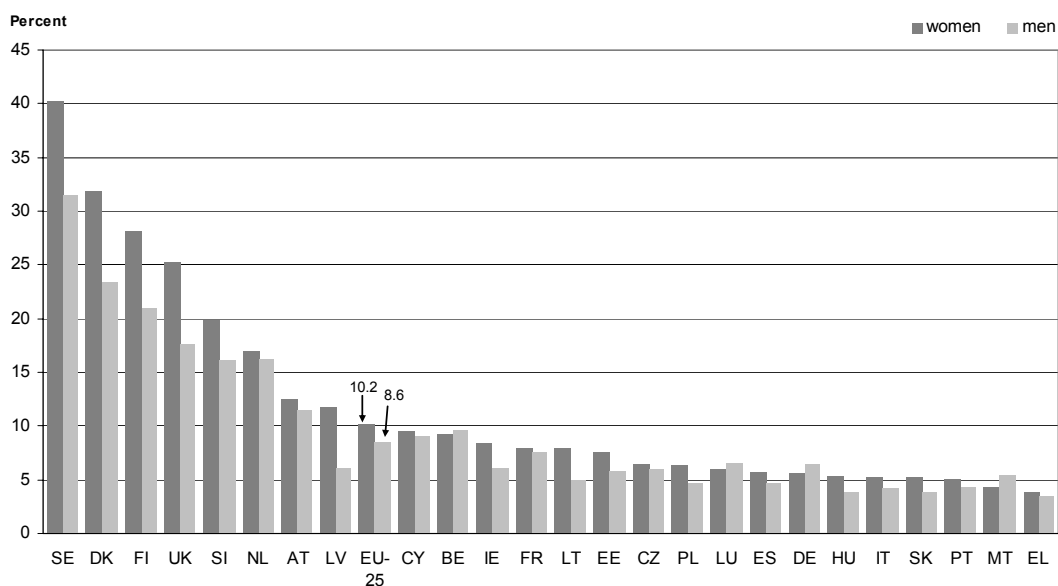
Source: Eurostat, Labour Force Survey (LFS), Spring results.
 NB: DE, EL, IE, IT and EU-25: Provisional value. Exceptions to the reference year: LU and NL: 2003.
 CY: students abroad are not covered.

Full professors or equivalent (Grade A) in EU Member States - Sex distribution 2002¹

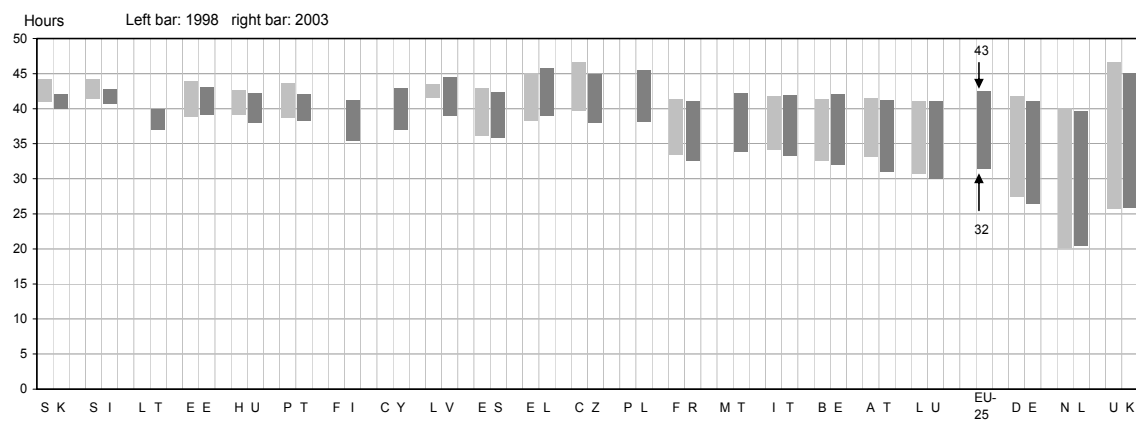

Source: European Commission, Research DG, WiS database.
 NB: (1) Exceptions to the reference year: CY, DK, FR, IL, IT, NO, PT: 2001; EL: 2000; AT: 1998. Data are not available: IE, LU.
 NL: FTE as exception to HC; SI: Data are estimated.
 Data are not comparable between countries due to differences in coverage & definitions.

Life-long learning - Percentage of the population aged 25-64 participating in education and training over the four weeks prior to the survey, 2004

Gaps between average hours worked per week by men and women (aged 20 - 49) with children (aged 0 - 6 years) in EU Member States - 1998 and 2003

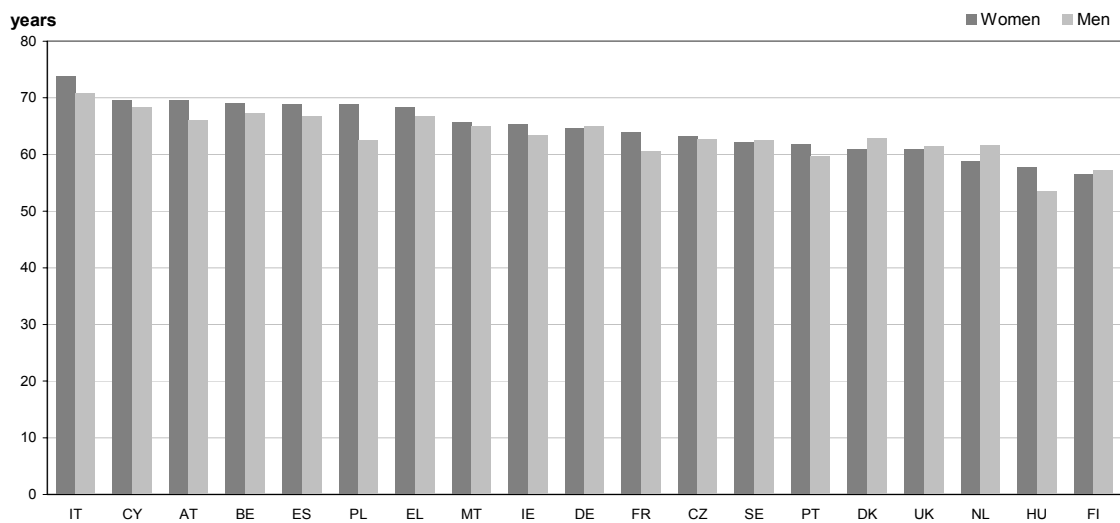

Source: Eurostat, Labour Force Survey (LFS), Spring results

NB: Top value of a bar is men's average hours worked and bottom value is women's average hours worked

Data for 1998 are not available for DK, CY, IE, MT, SE and FI. Data for 2003 are not available for DK, IE, and SE.

Healthy life years at birth; the number of years that a person is expected to live in absence of limitations in functioning/disability, 2003

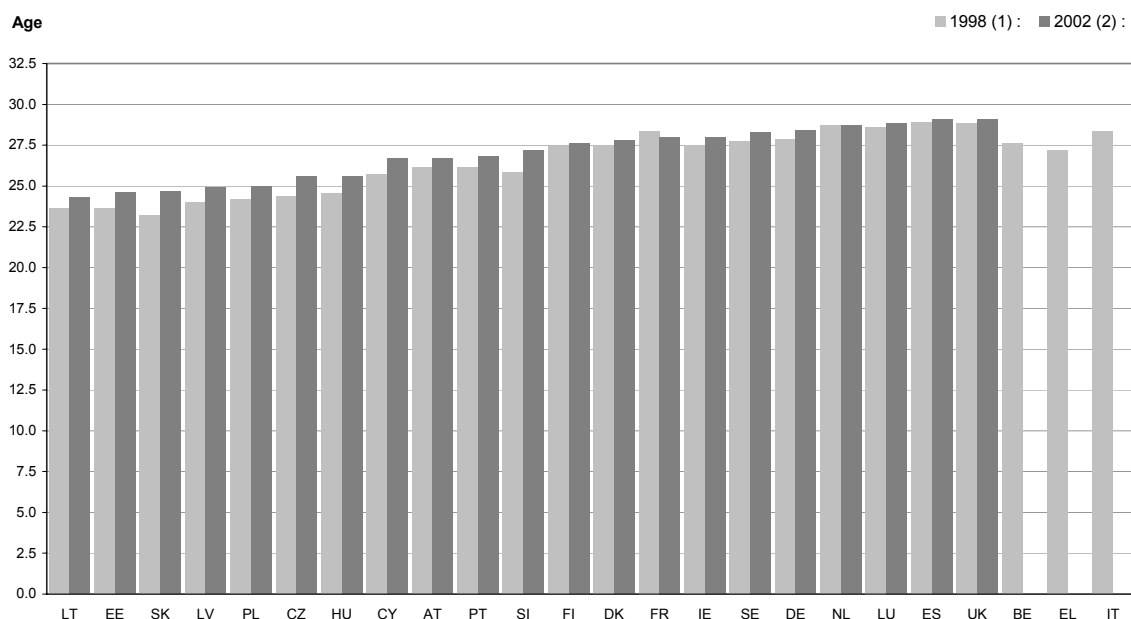

Source: Eurostat

NB: Estimations are applied for mortality data and prevalence of disability was extrapolated on data of previous years: 1995-2001; for DE and UK: 1997-2001

Exceptions to the reference year: BE, MT and PL: 2002. Data are not available for EE, LU, LV, LT, SI and SK.

Average age of women at birth of first child - 1998 and 2002

Source: Eurostat, Demography statistics.

NB: Exceptions to the reference years:

(1) 2001 for DK, DE, FR, IE; 2000 for ES and UK; No data are available for BE, EL, IT and MT.

(2) 1997 for BE; 1996 for DK, FR and IT; No data are available for MT.